

YUCOM

Komitet pravnik za ljudska prava / Lawyers' Committee for Human Rights
Svetogorska 17, 11000 Beograd, Republika Srbija Tel/Fax: +381 11 33 44 235; 33 444 25; 3238 980
e-mail yucomoffice@gmail.com
www.yucom.org.rs

Kršenje ljudskih prava i demokratije

Sistem za rano upozoravanje

Newsletter No. 29

1. U skladu sa svojom Uredbom od 27. juna 2006. godine, Vlada Republike Srbije dodeljuje specijalna priznanja i nagrade osobama koje su „značajno doprinele unapređivanju i razvoju sporta“. Ova odluka predstavlja pravni osnov za nagrade, dodatke i posebne penzije koje se dodeljuju sportistima koji su predstavljali Srbiju na međunarodnim takmičenjima i na njima osvajali medalje i šampionske titule. Specijalne penzije koje se posle navršene 35. godine života isplaćuju, na primer, osvajačima zlatnih medalja (u pojedinačnoj i timskoj konkurenciji), iznose tri prosečna mesečna lična dohotka iz decembra 2007. (danas je to iznos od 84.000 dinara ili 1.000 eura). U okviru aktuelizacije kriterija i njihovog usklađivanja sa dominirajućom atmosferom u političkoj klimi zemlje, ministarka omladine i sporta **Snežana Samardžić-Marković** je predložila da se takve penzije dodeljuju kandidatima koji potpišu svojevrsnu *izjavu o lojalnosti* kojom se obavezuju da neće priznati nezavisnost Kosova. Takav dokument bi se nudio na potpis samo sportistima ne-srpskog porekla (tj. pripadnicima albanske narodnosti – koji nominalno *jesu* državljani Srbije), a koji su se takmičili pod zastavama država koje su prethodile današnjoj Srbiji: SFR Jugoslavije (zvanično raspuštene 1992.), SRJ (1992. do 2003.) i Srbije i Crne Gore (2003. do 2006.).

Suočeno sa talasom kritika i protesta¹ NVO i istaknutih branilaca/teljki ljudskih prava protiv tog oblika diskriminacije, predstavnici vlasti su pokušali da kontrolišu učinjenu štetu, ali ostaje njihova odlučnost da se retroaktivno uvede ovakav koncept

---

¹ Reakcije čitalaca na sajtu vesti B92 odražavaju odnos javnosti prema ovom problemu: od ukupno 52 komentara te vesti, 14 je bilo za dodelu penzija sportistima bez ikakvih uslovljavanja, dok je 17 odslikavalo neutralan, „legalistički“ stav: „Oni koji ispunjavaju propisane uslove za dobijanje penzije, treba i da ih dobiju“. Neki od 21 čitaoca/teljke koji su se izjasnili protiv ukazivanja priznanja sportistima za zasluge iz prošlosti koristili su ekstremno neprijateljske „argumente“ poput sledećeg: „Zašto da plaćamo izdajnike?“ Broj onih koji su svojim ocenama podržavali takve komentare višestruko je veći od stepena podrške suprotnom stavu.

YUCOM

Komitet pravika za ljudska prava / Lawyers' Committee for Human Rights
Svetogorska 17, 11000 Beograd, Republika Srbija Tel/Fax: +381 11 33 44 235; 33 444 25; 3238 980
e-mail yucomoffice@gmail.com
www.yucom.org.rs

„patriotizma“ u sportu. Jedan zvaničnik Ministarstva je izjavio da će se konačna odluka o tome doneti „kad se pribave mišljenja drugih ministarstava“.

2. U intervjuu Beti, pomoćnik direktora policije u MUP **Željko Nikač** naveo je da postoji „šest ili sedam grupa koje imaju neonacistička obeležja, ali one ne mogu ugroziti bezbednost zemlje; ali ih ne treba podceniti“. Prema g. **Nikaču**, među tim grupama su Nacionalni stroj, Krv i čast, Obraz², Skinheds i navijačka grupa Red junajted fors. Treba napomenuti da je g. **Nikač** propustio da pomene još nekoliko grupa i organizacija³ koje ni u čemu ne zaostaju za onima koje je naveo.

Ovo je bio prvi put da visok funkcioner Vlade priznaje da postoji otvoreno zagovaranje neo-nacističke ideologije i agresivno prisustvo takvih grupa u današnjoj Srbiji. Bez obzira na njegov stav da takve grupe ne predstavljaju opasnost po bezbednost Srbije, kao i na njegovu nameru da umanjí njihovu malignost, sama činjenica da su one konačno označene kao takve govori da njihovo pojavljivanje i prisustvo u javnosti predstavlja nešto više od „prateće pojave“ u procesu tranzicije.

Na ovaj način se potvrđuje koliko su nevladine organizacije i grupe za promociju ljudskih prava bile u pravu ukazujući da su ekstremističke grupe i višegodišnji benevolentan odnos vlasti prema njima nespojivi sa zvaničnim izjavama političkih zvaničnika o tobožnjoj privrženosti demokratskim vrednostima.

3. Pod sloganom „Dignimo ruku protiv telesnog kažnjavanja dece“, Vladin Savet za prava deteta je pokrenuo kampanju za borbu protiv nasilja nad decom⁴. Kampanja će se voditi uz podršku beogradskih kancelarija Saveta Evrope i organizacije *Spasimo decu* (Save the Children). Potpredsednica Saveta **Ljiljana Lučić** – koja je istovremeno državna sekretarka u Ministarstvu za rad i socijalnu politiku – izjavila je na konferenciji za štampu, na kojoj je predstavila kampanju, da je „72% dece u Srbiji izloženo nekoj vrsti nasilja kao vaspitnog metoda“. Jedna studija UNICEF, rađena u Srbiji 2005. godine na uzorku od 2.700 ispitanika, utvrdila je da je 62% dece iskusilo

---

² *Obraz* je jedna od najbrojnijih i najbolje organizovanih ekstremno desničarskih grupa, koja uživa široku podršku. Od svog nastanka 1993. godine izdavala je i istoimeni časopis u kojem je kao autor napisao o situaciji u Srbiji sarađivao i bivši premijer **V. Koštunica**.

³ Te grupe obuhvataju studentske organizacije *Dveri Srbske* i *Nomokanon*, *Naši*, *Familija srbskih navijača* – grupe koje zagovaraju ksenofobični nacionalizam i agresivno ga „brane“ demonizirajući sve koji misle drugačije.

⁴ EWS se u svom biltenu br. 26 (Slobodan Antonić i čitaoci *Politike* o metodama vaspitanja dece) iscrpno bavio ovim problemom. Slučaj koji je tim povodom idvojen predstavlja primer načina na koji se ova osetljiva tema tretira u javnom diskursu u Srbiji.

YUCOM

Komitet pravnik za ljudska prava / Lawyers' Committee for Human Rights
Svetogorska 17, 11000 Beograd, Republika Srbija Tel/Fax: +381 11 33 44 235; 33 444 25; 3238 980
e-mail yucomoffice@gmail.com
www.yucom.org.rs

---

psihološko nasilje, 51% je izloženo „lakšim oblicima“ telesnog kažnjavanja, dok je 7% iskusilo teško fizičko nasilje.

Lj. Lučić je izrazila očekivanje da će Vlada Srbije do sredine decembra usvojiti Strategiju za sprečavanje nasilja nad decom. Takva strategija do sada nije bila predmet javne rasprave. U svakom slučaju, najava Ministarstva je otvoreno priznanje da telesno kažnjavanje, a posebno nasilje nad decom, predstavljaju problem kojim sve relevantne institucije u društvu treba hitno da se uhvate u koštac.

4. Deseti decembar – *Međunarodni dan ljudskih prava* – obeležen je u Srbiji skromno i bez vidljivog učešća predstavnika vlasti, na primer, Ministarstva za ljudska i manjinska prava. U intervjuu za RTV B92, zaštitnik građana (Ombudsman) **Saša Janković** je istakao da je nedovoljno samo usvajati zakone koji bi omogućavali zaštitu ljudskih prava; te zakone treba i primenjivati. Međutim, Srbija nema čak ni zakon koji bi regulisao tu materiju, što predstavlja ozbiljan nedostatak koji „znači veću slobodu za one koji krše ljudska prava građana. Na taj način se građanima ostavlja da veruju da je poštovanje osnovnih ljudskih, profesionalnih i etičkih normi – koje uvek predstavljaju polaznu tačku u definisanju ljudskih prava – samo stvar njihove dobre volje“, naglasio je g **Janković**.

O stanju ljudskih prava u Srbiji postoje brojni izveštaji i njihovo obelodanjivanje (npr. Izveštaj Evropske komisije o napredovanju Srbije, kao i Saveta UN za ljudska prava) obično izazivaju ili brzo i kratkotrajno negodovanje u Srbiji ili svesno i namerno prećutkivanje i samih izveštaja i problema. Političari poput **Rasima Ljajića**, bivšeg ministra za ljudska i manjinska prava, a današnjeg za rad i socijalnu politiku, reaguju na izveštaje obično pravdajući Srbiju i deklarativno uvažavaju „neke nedostatke“ koje su određene međunarodne organizacija uočile, ali se uglavnom služe argumentima o „lošoj informisanosti međunarodnih organizacija“, ali i na nedobronamerno nerazumevanje teške situacije u kojoj se Srbija nalazi. Naravno, tu je i obavezni paket netrpeljivosti prema nevladinim organizacijama koje se bave ljudskim pravima, koje se ili u aluzijama ili direktno optužuju da su krive za prenaplaćavanje malih problema koji u Srbiji postoje, čime se navodno služe da bi imale svrhu postojanja. Međutim, kako se posao javnih delatnika u Srbiji još uvek shvata kao veština pragmatičnog preskakanja nezgodnih tema i pitanja, a ne polaganja računa javnosti za ono što vlada i politička elita čini, ove izjave političara a povodom određenih izveštaja relevantnih međunarodnih organizacija i vlada, treba posmatrati na tom nivou. Ništa dramatično ni neobično, ali u svakom slučaju važan indikator stanja ljudskih prava u Srbiji.

YUCOM

Komiteet pravnika za ljudska prava / Lawyers' Committee for Human Rights
Svetogorska 17, 11000 Beograd, Republika Srbija Tel/Fax: +381 11 33 44 235; 33 444 25; 3238 980
e-mail yucomoffice@gmail.com
www.yucom.org.rs

Ono što možda više govori od ovog pragmatičnog ponašanja političara, je odnos ne samo političke elite, nego i medija⁵ u odnosu na ljudska prava koji se najbolje ogleda upravo u osvrtanju na ovu problematiku na sam Dan ljudskih prava 10. decembra.

Tako *Politika* 10. decembra pod naslovom „Savet UN za ljudska prava pohvalio izveštaj Srbije“ i podnaslovu Glavne zamerke na položaj novinara, boraca za ljudska prava o zaštitu diskriminiranih grupa, u kratkom tekstu na strani 7. potpisanom inicijalima, prenosi izjavu Ministra za ljudska i manjinska prava **Svetozara Čiplića** kako je ovaj savet UN pohvalio ponašanje Srbije i, prema izveštaju koji je podneo sam ministar **Čiplić**, kako su 42 države članice (ne piše koliko je uopšte država članica) davale preporuke na ovaj izveštaj ili postavljale pitanja, a samo je britansko pitanje bilo sa negativnom konotacijom i ono se odnosilo na „navodnu nesaradnju sa Haškim tribunalom“. Glavne zamerke, a prema izveštaju samog ministra su se odnosile „na položaj novinara, boraca za ljudska prava i zaštitu diskriminiranih grupa.“ Međutim u tekstu se ne navodi ko je dao te zamerke. Zatim se saznaje da je zapravo najveći uspeh Srbije to što je među prvima predala izveštaj, a da će Savet UN za ljudska prava usvojiti izveštaj Srbije u februaru, s tim što Srbija mora da do tada odgovori na primedbe na izveštaj, a kao najslabiju tačku sam ministar izdvaja neefikasnost sudova, odnosno neblagovremenu institucionalnu zaštitu. Ukratko, da su mediji napisali kratak izveštaj o problemu ljudskih prava u Srbiji on je samo trebalo da glasi da su novinarima, borcima za ljudska prava i diskriminiranim grupama ugrožena ljudska prava, kao i da su sudovi neefikasni i nepostoji blagovremena institucionalna zaštita. Uprkos pohvalama bilo kojeg broja država, takva vrsta izveštaja se ni po jednom kriterijumu ne bi mogla smatrati dobrim. Međutim, to se iz teksta renomirane *Politike*, ali ni iz izjave ministra Čiplića, nikako ne može s lakoćom zaključiti.

Na strani 9. *Politike* od 10. decembra, mali prostor u rubrici *Društvo/Hronika*, daje se i ombudsmanu **Saši Jankoviću**. Tekst pod naslovom „Institucije na papiru ne štite ljudska prava“ spada u onu vrstu tekstova koje manje govore o stanju ljudskih prava a više je usmeren na opservacije i lično nezadovoljstvo ombudsmana, koji se u Srbiji još uvek doživljava kao neka vrsta nevladine organizacije od nebitnog značaja, nego kao institucija zaštitnika građana, koji je ustavna kategorija i do čijeg suda bi izvršna vlast ne samo morala da drži, nego i u određenoj meri da strepi.

---

⁵ Generalno su mediji – kako štampani, tako i elektronski – ovoj temi posvetili veoma malo pažnje. Izuzimajući tabloide i komercijalne radio i TV stanice, Dan ljudskih prava nisu registrovali ni tzv. „ozbiljni mediji“.

YUCOM

Komitet pravnika za ljudska prava / Lawyers' Committee for Human Rights
Svetogorska 17, 11000 Beograd, Republika Srbija Tel/Fax: +381 11 33 44 235; 33 444 25; 3238 980
e-mail yucomoffice@gmail.com
www.yucom.org.rs

U *Politici* od 11. decembra, na strani 9. u rubrici *Društvo*, sa konferencije za štampu povodom Dana ljudskih prava koju je organizovalo nekoliko nevladinih organizacija koje se bave ljudskim pravima, dat je kratak izveštaj o osnivanju regionalne komisije za ratne zločine, koji je prezentirala **Nataša Kandić**, dok o aktivnostima drugih značajnih NVO koje se bave ljudskim pravima nije bilo ni reči. U antrfileu ovog teksta data je i kratak prikaz o obeležavanju Dana ljudskih prava na beogradskom Trgu Republike, kad su „predstavnici UN, EK, Ministarstva za ljudska i manjinska prava i građani obeležili dan ljudskih prava“ simboličnim činjenjem pet koraka - borba protiv diskriminacije najranjivijih grupa: žena, dece, osobe sa invaliditetom, manjina.

Prognoza:

Nedostatak jasne strategije u zaštiti osnovnih ljudskih prava – kao i mehanizama i instrumenata zaštite najugroženijih, kao što su zakoni i delotvorne institucije - svedoči o nedovoljnoj svesti političke klase o važnosti ljudskih prava i nespremnosti nosilaca vlasti da omoguće da država ispuni svoju osnovnu dužnost: zaštita građana.

Srbija mora da prizna i poštuje *Deklaraciju o braniteljima ljudskih prava*, kako bi bile jasno definisane ne samo obaveze države, nego i prava branitelja. Na taj način pitanje ljudskih prava ne bi ostalo na marginama dnevno-političkih vesti, a ljudska prava bi konačno postala suštinska vrednosna odrednica demokratije.

